

Faggruppe landbruk

Møte nr. 1-2015.

Dato 20.03.2015

Tid 9:30 – 14

Sted Sørumsand

Møte innkalt av: Kristian Moseby

Møtedeltakere: Svend Arild Uvaag (Østfold bondelag), Anders Klaseie (Akershus bondelag), Johannes Martin Eriksen (Trøgstad kommune), Ann-Kathrine Kristensen (Fet kommune), Mina Lisa Schou (Ullensaker kommune), Ana Nilsen (Enebakk kommune), Torunn E. Hoel (Sørum kommune), Kari Engmark (Fylkesmannen i Oslo og Akershus- Landbruksavdelingen), Finn Grimrud (Haldenvassdraget vannområde), Kristian Moseby (prosjektleder).

Forfall: Nes kommune, Rælingen kommune, Sør-Odal kommune, Nord-Odal kommune, Eidsvoll kommune, Eidsberg kommune, Aurskog-Høland kommune, Spydeberg kommune, Hedmark Bondelag.

Referent: Kristian Moseby

Møteagenda

1/15 - Velkommen

2/15 - Orienteringssaker (5)

3/15 - Ambisjonsnivå for tiltaksgjennomføring i landbruket

4/15 - Landbruksgruppas fokus 2015

5/15 – Overvåkningsprogram VO Øyeren

6/15 – Rapporteringssystem for tiltak og forurensningsregnskap

7/15 - Neste møte

8/15 - Eventuelt (2)

1/15 - Velkommen

Ansvar

Frist

Det var ingen merknader til referat fra møte 21.5.2014, dagsorden ble godkjent.

2/15 - Orienteringssaker (5)

1. Status for høring av forvaltningsplan og tiltaksprogram for Glomma

Kristian orienterte om høringsprosessen for forvaltningsplanen. Utkast til regional plan for vannforvaltning for Glomma 2016-2021 var ute på høring i perioden 1.7 til 31.12.2014. Vannregionmyndigheten har mottatt i overkant av 100 høringsinnspill. Vannregionmyndigheten og prosjektlederne hadde ett møte 6.februar der en oppsummering av innspillene og videre fremdrift ble gjennomgått. Mange av innspillene peker på utfordringer i forbindelse med finansiering av tiltakene og at forvaltningsplanen må forbedres med hensyn på prioriteringer og kostnadsberegninger. Vannområdene og enkelte sektormyndigheter pekte på at det må synliggjøres bedre i forvaltningsplanen hvordan denne skal implementeres i sektorenes arbeid. Friville organisasjoner påpekte behov for økt fokus på brukermål

og brukerinteresser. Den nasjonale referansegruppen påpekte at medvirkningen ikke har vært tilfredsstillende. Vannregionmyndigheten ser at det er behov for en rekke rettelser i planen. En del av endringene i planen er vurdert som vesentlige og vil utløse behov for en 2.gangs høring. Den politiske styringsgruppen i vannregion Glomma vedtok 6.3.2015 at det skal gjennomføres en 2.gangs høring på begrensede deler av forvaltningsplanen. Høringen vil avholdes fra midten av juni til 1.oktober. Dette vil forsinke prosessen med behandling og vedtak av planen i Fylkestingene. Det er forventet at forvaltningsplanen for Glomma vil bli vedtatt i desember 2015. Kristian orienterer prosjektgruppa om videre prosess for ny høring.

Kristian

2. Resultater fra overvåkning 2014

Sluttrapport for vassdragsovervåkingen (NIVA rapport 6764-2014) forelå 21.januar 2015, og har gitt en sikrere vurdering av miljøstatusen i vannområdets vassdrag. Flere vannforekomster har fått endret miljøtilstandsklassifisering, hvorav seks er vurdert å være i en bedre tilstand enn tidligere antatt. Seks vannforekomster er vurdert til å ha dårligere tilstand. På bakgrunn av overvåkingen og gjeldende kunnskap er det satt miljømål for 43 av vannområdets 53 vannforekomster. Tidligere ble det søkt om utsatt fastsettelse av miljømål for 23 leirpåvirkede vannforekomster. Fosformiljømålene for de leirpåvirkede vassdragene er noe usikre, og må revideres når bedre metodikk foreligger. For 5 elvevannforekomster er det ikke satt miljømål grunnet manglende metodikk og sterk leirpåvirkning. I tillegg må miljømål spesifiseres for 5 grunnvannforekomster (Fylkesmannens ansvar). Gruppa ønsket at vannområdet får laget ett system for å se på trender og eventuelle endringer i miljøtilstand over tid i de ulike vassdragene. Kristian skal ordne dette.

Kristian

3. Resultater fra prosjekt leirelver

Vannområde Øyeren initierte i 2014 ett FOU pilotprosjekt som har belyst miljøtilstandsvurderinger i leirelver. Prosjektet er finansiert av Miljødirektoratet, Fylkesmannen i Oslo og Akershus, Fylkesmannen i Østfold og Østfold Fylkeskommune (som vannregionmyndighet). Det har i flere år hersket usikkerhet rundt klassifisering av miljøtilstand i leirpåvirkede elver. Prosjektet har hatt som målsetning å vurdere om biologiske parametere (bunndyr og begroingsalger) kan benyttes også i leirvassdrag. I tillegg har prosjektet bestått i vurderinger rundt hvilke vannkjemiske parametere som bør overvåkes og benyttes til å sette miljømål for leirvassdrag. Sluttrapport forventes ferdig mars 2015. Miljødirektoratet vil følge opp resultatene fra prosjektet i sitt videre arbeid med det nasjonale klassifiseringssystemet.

4. Ny beregning av avrenning fra jordbruket i VO Øyeren

Bioforsk ble i 2014 engasjert for å gjøre nye beregninger av hvor mye fosfor som tilføres vassdragene fra jordbruksarealer. Sluttrapport for prosjektet forelå 28.januar 2015. Denne ble utdelt i møtet. De nye beregningene tar utgangspunkt i driftsformene i jordbruket 2013 (tidligere beregninger tok utgangspunkt i 2012). Til forskjell fra tidligere beregninger ble kartfestet driftsstatistikk (ESTIL) inkludert som grunnlag. Beregningene viser i overkant av 15 % prosent lavere avrenning av fosfor (100 tonn mot tidligere 120 tonn) til tross for høyere andel høstpløying i 2013. Det ble også gjennomført en testberegning av retensjon i naturlige vegetasjonssoner for to vassdrag. Disse beregningene viste en 5 til 10 prosent retensjonseffekt avhengig av driftsform oppstrøms vegetasjonssonearealet.

5. Rapport om gjennomgang av miljøvirkemidler i landbruket

Rapporten ble publisert 23.2.2015 og er avgitt av en partssammensatt arbeidsgruppe som ble satt ned etter jordbruksoppgjøret 2014. Kari og Anders orienterte om hovedtrekkene fra rapporten. Arbeidsgruppen anbefaler blant annet å utvikle regionale tilskudd til lett høstharving, utsatt omlegging av eng og tilskudd til jordarbeidingsiltak på areal i lavere erosjonsklasser innen nedbørsfelt der vassdraget ikke er sårbart. Arbeidsgruppen har videre vurdert ulike alternative modeller for å endre miljøvirkemidler på sikt. Blant annet er det foreslått forenklingstiltak som sentralisert forvaltning ved tilskudd innen RMP og SMIL og økt bruk av miljøvilkår og andre forpliktende løsninger som miljøavtaler.

3/15 – Ambisjonsnivå for tiltaksgjennomføring i landbruket

Kristian orienterte om felles styringsgruppemøte 24.2.2015 for vannområdene Haldenvassdraget, Morsa, Glomma Sør og Øyeren. Agenda for møtet var å vurdere hvordan man skal håndtere målkonflikten mellom økt matproduksjon i landbruket og bedre vannmiljø. I møtet ble det enstemmig vedtatt å sende et opprop til aktuelle departementer, komiteer og de ulike politiske partiene. Østfold og Akershus bondelag og landbruksavdelingen ved Fylkesmannen i Oslo og Akershus var ikke tilfreds med involveringen i forbindelse med oppropet.

Kristian presenterte statistikk for ulike miljøtiltak i landbruket for perioden 2010 til 2014. Oppslutningen rundt flere RMP tiltak i vannområde Øyeren har vært fallende i denne perioden. I 2014 lå 35 % av kornarealene i vannområdet i stubb. Dette er 50 % lavere stubbareal enn i 2011 (uavhengig om EK 1 arealer regnes med eller ikke). Redusert oppslutning rundt stubbtilskuddene de to siste årene skyldes flere årsaker. Blant annet var innhøstingsforholdene 2011 og 2012 spesielt dårlige da det var mye nedbør. Mange bønder ønsket trolig derfor å så høstkorn i 2013 og 2014 da det var gode forhold for dette. Bondelaget mente at stubbnedgangen også bør sees i sammenheng med høstkornarealene. Stubbprosenten for året 2014 varierte i stor grad mellom de ulike vassdragene i vannområdet (15- 60 %). Oppslutningen rundt tiltaket gras i dråg har vært forholdsvis stabilt i vannområdet i perioden 2010 til 2014. I samme periode viser imidlertid statistikken en betydelig redusert oppslutning rundt etablering av vegetasjonssoner langs vassdrag (omregnet i dekar var nedgangen på 67 % fra 2012 til 2014). Dette skyldes i stor grad at tilskuddet til 12 meters vegetasjonssone falt bort i 2013. Frem til 2013 ble det også tildelt tilskudd til ugjødsle randsone i eng (som en del av eksisterende engareal) i ikke prioriterte vannområder. En del av disse sonene ligger trolig fortsatt som gras til tross for at tilskuddet falt bort.

Kari orienterte om høring av ny RMP forskrift i Akershus. Det er blant annet foreslått å målrette tiltakene i større grad mot sårbare vannforekomster (prioriterte vannforekomster) og i mindre grad skille mellom prioriterte og ikke prioriterte vannområder. Det foreslås at tilskudd til (delfinansiering) miljørådgivning innlemmes i RMP (sats 1000 kr per miljøråd). I forskriften har man også kommet noe videre med forslag miljøavtaler, men det gjenstår fremdeles noe arbeid med å definere innholdet i miljøavtalene.

Det ble presentert statistikk over innvilgede SMIL midler. For kommunene i vannområdet Øyeren ble det i 2014 tildelt 3,5 millioner mer til SMIL tiltak enn i 2010. Omtrent 75 % av de innvilgede SMIL midlene i perioden 2010 – 2014 ble tildelt til forurensningstiltak (hydroteknisk, gjødsellager, fangdam). Det varierer imidlertid mye innen de ulike kommunene hva man tildeler midler til. Enkelte kommuner tildeler 25 % av SMIL midlene til forurensningstiltak, mens andre kommuner prioriterer nær 100 % av SMIL potten til samme formål. Enkelte kommuner i vannområdet prioriterer å gi en større andel av SMIL midlene til innmarksbeiter og opprettholdelse av disse.

Kristian ønsket innspill til hvordan vannområdet bør legge ambisjonsnivå for tiltaksgjennomføring i landbruket. For å kunne vurdere måloppnåelse og bidrag fra hver sektor er det nødvendig å ha et konkretisert resultatmål. Det ble presentert ulike eksempler på hvordan man kan vurdere ambisjonsnivå og målsetninger. Blant disse var ett eksempel der man tar utgangspunkt i et valgt Agricat scenarie (Bioforsk rapport 10-2015). Med utgangspunkt i vannområdets avlastningsbehov og behov for tiltak er det med dagens situasjon ikke tilstrekkelige økonomiske rammer for å dekke behovene gjennom RMP og SMIL ordningen. Det er derfor behov for mer midler, samt å vurdere hvordan man skal kunne målrette tilskuddene og tiltaksinnsatsen ytterligere. Kari antydte at det ved neste RMP rullering vil kunne komme nasjonale føringer i forhold til hvordan man skal målrette tiltak. Faggruppa syntes det var utfordrende å konkretisere ambisjonsnivå. Gruppa ønsket derfor å jobbe videre med dette frem mot neste møte, før det tas opp til ny vurdering. Eventuelle innspill til dette sendes til Kristian.

Kristian
ALLE

4/15 – Landbruksgruppas fokus i 2015		
<p>Kristian ønsket innspill til aktiviteter for faggruppa for året 2015. I forrige møte var det enighet om å ha fokus på miljørådgivning i landbruket. I slutten av 2014 fikk vannområdet fra Fylkesmannen i Østfold tildelt midler til miljørådgivning i Østfolddelen av vannområdet (med fokus på Trøgstad kommune). Disse midlene ble kanalisert til en allerede ansatt miljørådgiver i Trøgstad kommune som står for gjennomføringen. Det ble ikke sendt noen søknad om midler til miljørådgivning til Fylkesmannen i Oslo og Akershus (frist 25. februar 2015). Vannområdet har imidlertid avsatt 150.000 kroner til miljørådgivning. Fylkesmannen i Oslo og Akershus oppfordret vannområdet til å søke om tilskudd til miljørådgivningen. Kristian følger opp dette og forfatter en søknad.</p> <p>Torunn Hoel (Sørum kommune) og holdt hvert sitt innlegg om erfaringer med miljøråd henholdsvis i Leira-Nitelva og Haldenvassdraget. I perioden 2009 til 2014 er det gjennomført 96 individuelle miljøråd i Leira Nitelva. Rådgivningen er gjennomført av Romerike Landbruksrådgivning (og Bioforsk fra og med 2014). Det er også gjennomført grupperådgivning i form av markvandring, temamøter og miljøplankurs (ikke aktuelt lenger). Erfaringene fra Leira-Nitelva er at bøndene i størst grad ønsket individuell rådgivning, og praktiske råd. Grupperådgivning kan imidlertid omfavne mange på kortere tid og kan være egnet for å se på problemstillinger som angår større områder. I Haldenvassdraget er de største vannmiljøutfordringene øverst i vassdraget, rundt Aurskog-Høland. Man begynte derfor med å gjennomføre miljøråd i grupper etter bekkelagsinndelingene i Aurskog-Høland fra 1990-tallet (ca 40 grupper). Romerike landbruksrådgivning har vært rådgivende instans. Av 280 som søkte produksjonstilskudd deltok 180 på møtene. Oppslutningen har også vært god på gjennomførte markvandring. Det har også blitt gjennomført individuell miljørådgivning, men oppslutningen var lavere enn for grupperådgivningen.</p> <p>Torunn tok på seg ansvaret for å igangsette og administrere miljørådgivningsprosjektet for vannområdets Akershusdel. Hun vurderer behov for å nedsette en arbeidsgruppe. I vannområde Øyeren er det mellom 800- 900 landbruksforetak. Det ble diskusjon om hvordan man skal prioritere miljørådgivningen og hvem som skal få miljøråd først. Torunn og den eventuelle arbeidsgruppen jobber frem et forslag til miljørådgivningsopplegg.</p> <p>Landbruksgruppa i vannområde Leira-Nitelva arrangerte 23.mars et møte med fokus på gjeldende lovverk for kantsoner. Faggruppa ønsket at man også i vannområde Øyeren ser nærmere på denne problemstillingen og at man kan arrangere fellesseminar for flere vannområder samlet. Kristian tar kontakt med prosjektlederne i nabovannområdene.</p>	<p>Kristian</p> <p>Torunn</p> <p>Kristian</p>	
5/15 – Overvåkningsprogram VO Øyeren 2015		
<p>Kristian orienterte om status for overvåkningsprogram. Vannområdet har nedsatt ett arbeidsutvalg som skal utarbeide konkurransegrunnlag. Første møte ble avholdt 16.mars. Vannområdet har til sammen mottatt 225.000 kr fra Fylkesmannen i Oslo og Akershus og Fylkesmannen i Østfold. Dersom noen har innspill til overvåkningsprogrammet sendes disse til Kristian.</p>	<p>ALLE</p>	
6/15 – Rapporteringssystem for tiltak og forurensningsregnskap		
<p>Kristian orienterte om fremtidig årlig tiltaksrapportering til vannregionmyndigheten og rapportering til vannområdets forurensningsregnskap.</p> <p>Vannregionmyndigheten for Glomma (VRM) skal høsten vurdere hvilken tiltaksstatistikk vannområdene skal årlig rapportere fra og med 2016. Eksempel på skjema for rapportering landbrukstiltak (investering) for Morsa ble fremlagt.</p>		

<p>Fylkesmannen har oversikt over innvilgede og utbetalte SMIL midler. Kommunene har imidlertid best oversikt over hvilke tiltak som er gjennomført hvor. Trolig vil tiltaksrapporteringen for SMIL midlene bli et samarbeid mellom Fylkesmannen og kommunene. Det ble diskusjon rundt hvor vidt man skal rapportere innvilgede eller utbetalte tilskudd, og om det er behov for å rapportere tilskudd til drenering. Kari mente at rapporteringen bør være enkel å gjennomføre og foreslo at man rapporterer innvilgede og ikke utbetalte tilskudd. Tiltaksstatistikk fra Regional miljøprogram (RMP) får vannområdet tilsendt enten fra Fylkesmannen eller Landbruksdirektoratet på ønsket nivå (vannområde eller vannforekomst). Gruppa ønsket at vannområdeprosjektlederne møtes for å samkjøre innspill til VRM om rapporteringen. Kristian tar kontakt med de andre prosjektlederne for å vurdere dette. Hva som vil kreves i rapporteringen vil avklares senere når VRM har fattet vedtak.</p> <p>Vannområde PURA og NorConsult har utviklet et excelverktøy for å forenkle innrapportering av tall til forurensningsregnskap. Akershus Fylkeskommune ønsker å tilby dette til alle vannområder med hovedarealer i Akershus. Deler av excelverktøyet ble presentert i møtet. Eventuell årlig innrapportering av landbruksavrenning til dette systemet vil kreve at det gjennomføres årlige beregninger. Det er foreløpig uklart om dette er aktuelt og hvem som eventuelt skal finansiere dette. Saken tas opp til ny vurdering ved behov.</p>	Kristian	
7/15 - Neste møte		
Kristian kaller inn til neste møte ved behov.	Kristian	
8/15 - Eventuelt		
<p>1. I forbindelse med kartleggingen av husdyr i vannområdet er det behov for en avklaring med landbruksgruppa om hvordan man skal kategorisere besetningsstørrelse. Kristian sender ut en forespørsel per e-post.</p> <p>2. Det ble orientert om enkelte utfordringer med Estil i forbindelse med søknad og tildeling av tilskudd til miljøtiltak i landbruket.</p>	Kristian	